

**«Підготовка фахівців у системі професійної освіти: проблеми,
технології, перспективи»**

Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції

ТОВЧИГРЕЧКА Л.В

Сумський державний педагогічний
університет ім. А.С.Макаренка

**РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ
У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ БІЛІНГВІСТИЧНИХ УМІНЬ
СТУДЕНТІВ**

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується тенденцією до активізації міжнародних зв'язків та входження її у світовий геополітичний та економічний простір. Звичайно, освітня галузь не може залишатися осторонь від цих перетворень. Перехід вищої освіти України на загальноєвропейські освітні стандарти є яскравим тому підтвердженням. Цей процес передбачає уніфікацію академічних ступенів, освітніх програм, способів оцінювання та, певною мірою, навчальних планів.

Європеїзація системи освіти України покликана сприяти академічній мобільності та поглибленій підготовці за напрямками та спеціальностями фахівців міжнародного рівня. Названі тенденції, у свою чергу, спричиняють необхідність поліпшення мовної підготовки випускників вищих навчальних закладів. Адже в умовах сучасного мультикультурного освітнього та професійного середовища ефективна самореалізація фахівця знаходиться у прямій залежності від його мовленнєвих та комунікативних умінь. Сучасний ринок праці потребує фахівців з досконалим знанням мов та навичками професійного перекладу інформації з різних галузей знань. Тож все більшого значення набуває досконале, грамотне володіння рідною та другою (іноземною) мовою.

Виникає потреба виокремлення ефективних методів та засобів розвитку двомовних (білінгвістичних) умінь випускників вищих навчальних закладів. Оскільки саме англійська є найбільш вживаною мовою міжнародного спілкування, ми розглядаємо її засвоєння паралельно із вдосконаленням навичок спілкування рідною (українською) мовою.

Одним із напрямів удосконалення системи мовної освіти, який активно сприяє поліпшенню її якості, є впровадження в навчальний процес новітніх інформаційних технологій, серед яких особливу роль відіграють мультимедійні технології.

Метою даної публікації є спроба визначити місце мультимедійних засобів навчання у процесі формування білінгвістичних умінь студентів вищих навчальних закладів.

Удосконаленню навчального процесу у вищій школі присвячено праці А. Алексюка, Ю. Бабанського, В. Галузинського, М. Євтуха, М.Жалдака, М.Застроки, В. Козакова, О. Філатова, Д. Чернілевського, М. Ярмаченка та інших.

Дослідженню питань інформатизації та комп'ютеризації освіти присвячені праці педагогів і психологів В.Агеєва, Г.Александрова, В. Беспалька, В. Волинського, П. Гальперіна, Б.Гершунського, Р. Гуревича, А. Гуржія, С. Девідсона, В. Домрачева, О.Єгорова, І. Захарової, Ю. Ігумнова, Г. Кедровіча.

Існує кілька визначень поняття «мультимедіа». Так, на думку Д. Гаєскі, мультимедіа – це такі інтерактивні комунікаційні системи, що запускаються комп'ютером і здатні створювати, зберігати, передавати і відтворювати відео- (текстову, графічну) та аудіоінформацію.

Р. Гуревич дає таке трактування цього терміна: “Мультимедіа є новою інформативною технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної інформації, заснованою на використанні компакт-дисків” [2].

Під терміном «мультимедіа» ми розуміємо такі засоби, як відео, комп'ютерні проектори, CD-ром, спеціальні програми, Інтернет.

Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіовізуальний формат, надають такі можливості, яких традиційні підручники надати не можуть. Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання [7].

Мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків.

Застосовування мультимедіа, не суперечить здійсненню моделювання навчальних дій викладача та студентів, сприяє створенню ситуацій для комунікативного спілкування, характеризується високим рівнем продуктивності.

Мультимедійні засоби дозволяють користувачам прокладати власний шлях у матеріалі і можливостях для одержання певних знань. Взаємодіючи з навчальним середовищем, маніпулюючи його об'єктами, студент може сам визначати свою поведінку в даному середовищі, що дозволяє йому уникнути повторення вже освоєних дій з об'єктом. Це сприяє усуненню лінійності навчання і є особливо важливим у даній ситуації, де акцент робиться на навчанні, зосередженому на студентові.

На сьогодні існують можливості використання різних CALL (computer assisted language learning) систем, а саме: машинного перекладу, автоматичних словників, спелерів, систем реферування та індексування, систем універсального програмного забезпечення на основі великих

лінгвістичних баз даних і знань. Таким чином, саме мультимедійні засоби виступають носіями інформації при вивченні мов.

Можемо виділити певні види програмного забезпечення, що є найбільш релевантними для реалізації білінгвістичного навчання:

- Комп'ютерні словники.
- Електронні енциклопедії.
- Програми комп'ютерного перекладу.

Одним з прикладів успішного застосування мультимедіа для розвитку двомовних умінь є використання мультимовних електронних словників, зокрема ABBYY Lingvo. Адже при перекладі словник подає парадигму слова, синоніми і, таким чином, сприяє кращому розумінню лексичного значення слів як іноземною так і рідною мовами.

Програми комп'ютерного перекладу PRAGMA, PROMPT, і т.п., як не парадоксально, цікаві якраз своєю недосконалістю. Машинний переклад не забезпечує повністю адекватного відтворення змісту висловлювання, а подеколи сенс його взагалі губиться. Це є гарним стимулом для розвитку мовної здогадки, дозволяє глибше аналізувати лексичні та граматичні структури обох мов.

Із переміщенням головної уваги на розвиток у студентів комунікативної компетенції, здатності до міжкультурної комунікації і до використання мови як засобу цієї комунікації, викладачі мов постійно шукають кращі способи отримання доступу до автентичних іншомовних матеріалів. Активний та ефективний розвиток комунікативних навичок буде відбуватися лише за умов створення ситуацій практичного використання мови як засобу міжкультурного пізнання та взаємодії. Оскільки Інтернет надав спілкуванню світових масштабів, природнім став той факт, що він повинен відігравати головну роль в мовних аудиторіях.

На сьогодні виділяють дві групи Інтернет технологій, які можуть активно використовуватись в процесі навчання мовам - це: 1) засоби

синхронної комунікації (synchronous communication tools) та 2) засоби асинхронної комунікації (asynchronous communication tools) [5].

Засоби синхронної комунікації – це Інтернет засоби, які надають можливість спілкуватись в режимі реального часу (чат). Виділяють 5 видів педагогічного чату:

- Чат на вільну тему (free topic chat); основне завдання – це практика говоріння, аудіювання та письма мовою, яка вивчається;
- Чат, спрямований на вирішення певної навчального завдання (collaborative task-oriented chat);
- Чат-семінар або чат-презентація (academic seminar or presentation chat);
- Чат, спрямований на відпрацювання певного матеріалу або дії (practice chat), наприклад, чат-інтерв'ю;
- Оцінювальний чат (evaluation chat), спрямований на контроль і оцінку ступеня засвоєння того чи іншого матеріалу [6].

Засоби асинхронної комунікації – це Інтернет засоби, які дозволяють обмінюватися інформацією із певною часовою затримкою (форуми, електронна та відео пошта, сайти, блоги).

Інтеграція ресурсів мережі Інтернет в навчальний процес надає змогу більш ефективно вирішувати цілу низку дидактичних завдань:

- Формувати і вдосконалювати навички читання, шляхом безпосереднього використання матеріалів мережі різного рівня складності;
- Вдосконалювати навички аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет;
- Вдосконалювати навички писемного мовлення а також навички говоріння;
- Збільшувати словниковий запас, як активний так і пасивний, лексикою сучасної англійської мови;

- Знайомити студентів із такими мовними реаліями як мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни, мова якої вивчається;
- Формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності студентів на уроці на основі систематичного використання автентичних матеріалів і застосування принципу зв'язку із життям [4].

Інтернет-орієнтовані заняття роблять можливим застосування кількох форм презентації одночасно: текст, графіка, інтерактивні карти, аудіо тексти, відео записи, зйомки веб-камерою у режимі реального часу, плюс посилання на інші пов'язані сайти (для бажаючих детальніше вивчити тему). Ця різноманітність нової інформації має використовуватись належним чином; інакше її може бути занадто багато для деяких студентів. Проте, застосований у аудиторії під наглядом та проведом викладача, Інтернет може виявитись невичерпним джерелом для розвитку двомовних умінь. Чат-семінари, наприклад, можуть слугувати для тренування навичок спонтанного письма обома мовами, швидкого переходу з однієї мови на іншу. Звісно викладач має грати роль модератора, щоб діяльність студентів була успішною.

Отже, використання мультимедійних програм значно розширює та урізноманітнює програму вивчення мов у вузі, надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником, ін.), спонукає студентів до вивчення іноземних мов та глибшого оволодіння рідною мовою, розширює мотивацію студентів до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному формуванню умінь вільного володіння двома мовами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2002. – 116 с.
2. Сердюков П.І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов / П.І. Сердюков . – К: Ленвіт, 2006. – 111 с.
3. Сороко Н.В. Застосування мультимедійних технологій при вивченні мов у країнах зарубіжжя / Н.В. Сороко // Інформатика. – 2007. – №3.
4. Стрикун О.С. Навчання іноземній мові шляхом використання мультимедійних технологій / О.С Стрикун // Педагогічні науки; Сучасні методи викладання (Вінницький національний технічний університет). – 2008.
5. Яценко Ю.С. Интеграция информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения иностранным языкам / Ю.С. Яценко. – Преподаватель высшей школы в XXI веке. Международная научно-практическая Интернет-конференция. – 30 марта 2007 г.
<http://www.t21.rgups.ru/doc/5/21.doc>
6. Jean W. Leloup & Robert Ponterio, Enhancing Authentic Language Learning Experiences through Internet Technology. – ERIC Digest May 2000.
7. Warschauer M. "Computer Assisted Language Learning: an Introduction". In Fotos S. (ed.) Multimedia language teaching, Tokyo